

BOEKBESPREKINGEN

Peter van den Elsen: "De komschool, geschiedenis van het lager onderwijs in Gemert" (een recensie)

Het 76 bladzijden tellende boek, dat verscheen als nummer 2 in de reeks "Bijdragen tot de geschiedenis van Gemert", bevat zoveel gegevens over het onderwijs in Gemert, dat men er zich over verwondert, dat dit materiaal zo goed verzameld kon worden, temeer waar de auteur zich beklaagt over het gebrek aan toegankelijkheid van enkele archieven. De speurzin, het doorzetttingsvermogen en de bestede tijd moeten enorm geweest zijn. Vervolgens is het plan, om de geschiedenis van de komschool te plaatsen in het kader van het onderwijs in Gemert in het algemeen en de "misters en juffe" te beschrijven in hun eigen tijd uitstekend te noemen.

Maar helaas is de auteur er niet in geslaagd de enorme schat aan gegevens zodanig te ordenen, dat er een goed verhaal uit kwam. Er is geen duidelijk schema opgesteld: door nu eens chronologisch dan weer thematisch te werk te gaan en bovendien zich nauwelijks enige beperking op te leggen bij het vermelden van gegevens is de auteur niet verder gekomen, dan het op papier zetten van een groot aantal feiten.

Bij het lezen heb ik af en toe neiging aantekeningen te maken, zoals men dat ook doet bij het raadplegen van bronnen, waaruit men het essentiële wil overhouden.

Als van den Elsen het geheel enkele malen had "herkauwd", het zowel geestelijk als op papier had geordend en dan pas was gaan schrijven, dan zou het boek een juweeltje zijn geworden. Bij deze schematische opzet had dan ook aandacht besteed moeten worden aan de evenwichtigheid per periode: merkwaardigerwijs is er nauwelijks iets te vinden over datgene, wat de oud-leerlingen zich nog zullen herinneren: aan de periode 1920-1977 worden namelijk nauwelijks 3 bladzijden tekst besteed, een foto van Kobba Manders (wel een herinnering van oud-leerlingen) vindt men vóór het hoofdstuk "Het onderwijs van 1794-1877".

De toegepaste werkwijze (het ontbreken van een sluitend systeem) heeft ook tot gevolg, dat diverse zaken meer dan eens worden aangehaald of vermeld op plaatsen, waar men ze niet zou zoeken: de Sint Michaelschool in het hoofdstuk "De kom-school van 1877-1978" en de zevende klas in het hoofdstuk "Andere scholen in Gemert", bij het lezen van welk hoofdstuk men overigens tot de gevolgtrekking zou kunnen komen, dat er na 1924 geen vervolgonderwijs meer werd gegeven. Ondergetekende herinnert zich nog, dat het eerste van een grote reeks Franse woorden, die hij van buiten leerde, "le chat" was.

Erg veel lof heb ik voor het feit, dat op zoveel plaatsen via noten naar de bron verwezen wordt. Niet alleen de lezer maar ook de auteur zelf zal daar nog vaak plezier van hebben. Ook de lijst van koster en onderwijskrachten met vermelding van de jaren, waarin zij werkzaam waren, is een prachtige aanvulling.

Dan enkele opmerkingen over de reeks in het algemeen. Het kost enig zoekwerk om er achter te komen, welk nummer uit de reeks men in handen heeft. Het zou mijns inziens duidelijker zijn, als dit vermeld werd op de voorzijde van het titelblad.

Een groot bezwaar is verder de kleine letter. Bij lezers met een minder goed gezichtsvermogen (ik denk met name aan bejaarden) zal dit een grote handicap zijn bij het lezen. Dat het ook anders kan, bewijst de in dezelfde serie verschenen publicatie "100 jaar bejaardenzorg". Ik meen, dat ook de andere publicaties door bejaarden gelezen moeten kunnen worden.

Een ander punt is het gebruik van vette en cursieve letters. Persoonlijk ben ik daar geen voorstander van. Aanhalingen kan men tussen aanhalings- en sluitingstekens zetten. Belangrijke zaken zoals namen en te beklemtonen woorden kunnen door middel van gescheiden alinea's, tussenkopjes en door een goede zinsbouw tot hun recht komen. Het gebruik van cursieve en vette letters leidt altijd (vooral in een publicatie als de onderhavige) tot onregelmatigheden en inconsequenties, helaas ook in de hier besproken uitgave. Het zou de serie ook aantrekkelijker maken, als er wat meer uniformiteit was in de opmaak: vooral in de details mankeert

daar heel wat aan, maar deze opmerkingen zijn meer bedoeld voor de uitgever dan voor de auteur.

Wat deze laatste betreft wil ik er geen misverstand over laten bestaan, dat ik (samen met vele anderen) erg blij ben met de publicatie en graag kennis zal nemen van meer producten van zijn hand. Wellicht kan dan wel iets meer aandacht besteed worden aan de Nederlandse taal, stijl en woordkeus. Laat ik besluiten met de wens, dat bijzonder veel Gemertnaren het boekje kopen en lezen, niet alleen om te beoordelen, of ze het eens zijn met bovenstaande kritiek, maar vooral om alle informatie in zich op te nemen, die het boekje geeft. Na lezing is men heel wat wijzer geworden en kan men rustig meepraten over het onderwijs in Gemert in het verre en nabije verleden.

M.A. van der Wijst

Henk Giebels, Georgius
Macropedius 1487-1558,
Bijdragen tot de Ge-
schiedenis van Gemert,
Nr. 3.

Het is fijn leesbaar, en erg interessant. Dat is het eerste, wat je kunt zeggen van het boekje, dat Henk Giebels schreef over het leven van Georgius Macropedius. En daar zijn nog een heleboel uitspraken aan toe te voegen, die dat allemaal ondersteunen.

Het is natuurlijk niet niks, om de lezer van nu te interesseren voor het leven van een man, die bijna 500 jaar geleden geboren werd. Daarvoor is het nodig om licht en leesbaar te schrijven. De zinnen, die uit Henk Giebels' pen rolden, spreken inderdaad makkelijk aan, terwijl hij toch de moeilijke

kanten van zijn onderwerp niet uit de weg is gegaan. Het hele boek blijft lichtvoetig omdat hij telkens weer situaties uit het leven van Macropedius beschrijft, alsof je er zelf bij staat.

"Zoals bekend had Joris vanaf zijn 21ste jaar last gekregen van de jicht. In de "Apotheosis" wordt vermeld dat Cornelia, zijn zuster hem vanaf die jaren heeft verpleegd, maar hoe lang en hoe vaak wordt niet vermeld. Blijkbaar is het een langdurige verpleging geweest, aangezien met bewondering over haar toewijding aan haar broer wordt gesproken."

Belangrijk is daarvoor ook de korte beschrijving aan het begin van het boekje, van het Gemert vóór 1500, waar Joris van Lanckvelt geboren en getogen is. Gemert met rond de duizend inwoners, zoals aan de hand van een "haardtelling" berekend wordt.

Voor het eerst wordt aan een beschrijving van het leven van Macropedius (waaraan overigens al vele honderden bladzijden door andere onderzoekers en schrijvers besteed zijn) een erg nauwkeurig onderzoek omtrent zijn afstamming en eerste levensjaren toegevoegd.

Beschrijvingen worden daarnaast ook gegeven van de steden waarin Macropedius achtereenvolgens zijn levensjaren doorbracht: Den Bosch, Luik en Utrecht, en van de ontwikkelingen, die zich daar rond die tijd voltrokken. Dat schept een duidelijke achtergrond, waartegen Macropedius' optreden extra helder uitkomt.

Zeker mag ook niet het vele onderzoekswerk onderschat worden, dat door Henk Giebels verricht moest worden om een zo compleet verhaal te kunnen opstellen. De omvangrijke naslagliteratuur, waarin Macropedius voor komt, en de originele bronnen, Macropedius' uitgegeven werk, zijn brieven, en allerlei oorkonden en aantekeningen, die uit archieven opgediept moesten worden.

Een goede zaak, dat is het zeker als de Heemkundekring via deze formule van afzonderlijke bijdragen de geschiedenis van Gemert wil uitpluizen. Door aan te sluiten bij actuele gebeurtenissen, zoals in het geval van Henk Giebels' boekje de opening van een stuk nieuwbouw van het Macropediusskollen-

ge, wordt gemakkelijker een groot publiek aangetrokken om zich ook in "geschiedenis" te verdiepen. Deze werkwijze is terug te vinden over de hele linie bij de Heemkundekring (dia-avonden, tentoonstellingen, lezingen) en is zeer zeker één van de oorzaken van het sterk stijgende ledental van de kring.

Na het verschijnen van ook Peter van den Elsens boekje over de Geschiedenis van het Lager Onderwijs in Gemert, is het uitzien naar Henk Giebels' volgende boekje over "de werken van Macropedius". Wat mij betreft hoeft niet gewacht te worden tot de volgende officiële opening.

Jacques van Lankveld

